

Istnieje bardzo duża autonomia postępowania polubownego, całkowicie zgodna z zamierzeniami ustawodawcy, wydatnie ograniczająca możliwości kontrolne sądu powszechnego. Podstawowym celem tej regulacji prawnej jest szybkość postępowania w załatwianiu sporów cywilnoprawnych, a nie tworzenie dodatkowej fazy postępowania przedsądowego. Strony decydujące się na poddanie sporu sądowi polubownemu muszą się więc liczyć z tymi uwarunkowaniami, polegającymi także na nikłej kontroli zewnętrznej jego wyroków.

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 9 lipca 2008 r.
V CZ 42/08**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Antoni Górski

w sprawie ze skargi M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sadu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 grudnia 2006 r., sygn. akt [...] w sprawie ze skargi M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przy uczestnictwie D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o uchylenie wyroku sądu polubownego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 lipca 2008 r., zażalenia M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 marca 2008 r., sygn. akt [...]

1) oddala zażalenie;

2) zasądza od M. – spółki z o.o. w S. na rzecz D. – spółki z o.o. w W. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

M. – spółka z o.o. w S. wniosła kolejną (druga) skargę o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 grudnia 2006 r. (sygn. akt [...]). Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację spółki M. złożoną od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach oddalającego jej skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego – Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie z dnia 14 grudnia 2005 r.

Postanowieniem z dnia 27 marca 2008 r. Sąd Apelacyjny odrzucił ponowną skargę o wznowienie postępowania jako niedopuszczalną, gdyż nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.).

Sąd ten stwierdził, że przedstawione przez stronę skarżącą okoliczności uzasadniające wniesienie skargi były dwojakie: dotyczące węzła obligacyjnego łączącego powoda z cedentem (C. S.A. w W.) oraz stanowiące fakty i środki dowodowe związane z materialną podstawą wystąpienia przez pozwanego względem powoda z roszczeniem o zapłatę, przedstawionym do potrącenia. Tak wyrażone stanowisko oznaczało, iż wierzytelność, będąca podstawą zasądzenia przez sąd polubowny świadczenia pieniężnego na rzecz powoda (D. – spółki z o.o. w W.) nie istnieje; z powodu nieważności umowy dotkniętej wadą oświadczenia woli (pozorność) bądź z braku wzajemnego świadczenia przez sprzedawcę towaru, bądź też z powodu popełnienia przestępstwa przez strony umowy sprzedaży. Podnoszone okoliczności nie mogą być jednak ocenione – zdaniem Sądu – jako zdarzenia wywołujące sprzeczność wyroku sądu polubownego z podstawowymi zasadami porządku prawnego, ponieważ zmierzają do niedopuszczalnej merytorycznej kontroli wyroku sądu polubownego przez sąd powszechny i to na podstawie dowodów dostarczonych po zakończeniu postępowania polubownego. Skarżąca mogła podjąć stosowną obronę przed sądem polubownym, a jej zaniechania w tym zakresie nie mogą być konwalidowane w postępowaniu o uchylenie wyroku sądu polubownego lub w postępowaniu o wznowienie postępowania.

Sąd Apelacyjny podkreślił również, iż późniejsze wykrycie nowych faktów i dowodów, które mogły mieć wpływ na treść wyroku sądu polubownego (art. 403 § 2 k.p.c.), a które nie były przedmiotem rozpoznania w sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego z powodu nieobjęcia ich podstawami skargi w tej sprawie (art. 1206 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), nie stanowi ustawowej podstawy wznowienia w sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego.

W zażaleniu skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia odrzucającego skargę o wznowienie postępowania, przedstawiając następujące zarzuty:

- 1) nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.), ponieważ zaskarżone postanowienie wydali sędziowie wyłączeni z mocy ustawy, a mianowicie SSA Tomasz P. który prowadził postępowanie wywołane pierwszą skargą o wznowienie postępowania, oraz SSA Urszula B., która orzekała w sprawie o pozbawienie wykonalności wyroku sądu polubownego;
- 2) nierozpoznania istoty sprawy, z racji nieprzeanalizowania nowej skargi o wznowienie postępowania oraz oparcia rozstrzygnięcia wyłącznie na motywach postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r. (V CZ 91/07);
- 3) sprzeczności ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego mającej wpływ na wydanie zaskarżonego orzeczenia;
- 4) błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 403 § 2 k.p.c. art. 410 k.p.c. oraz art. 1206 § 1 pkt 5 i § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezzasadny jest zarzut nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Powołana podstawa wyłączenia sędziego z mocy ustawy (art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.) w sposób oczywisty nie znajduje w tej sprawie zastosowania i tylko świadczy o nieznanomości przepisów procesowych przez skarżącego.

Nieuzasadniony jest też zarzut nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd Apelacyjny. W judykaturze przyjmuje się że „nierozpoznanie istoty sprawy” oznacza nierozpoznanie merytorycznie zgłoszonych w sprawie roszczeń lub żądań (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 1998 r., I CKN 804/97, niepubl. oraz z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22). Racjonalną przesłanką takiego zarzutu musi być jednak tylko bezpodstawne zaniechanie obowiązku orzeczniczego przez sąd. W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny nie rozpoznał „merytorycznie” skargi, ponieważ ją odrzucił jako niedopuszczalną. Obowiązkiem sądu jest w pierwszej kolejności ocena dopuszczalności roszczenia (żądania) strony. Tak też prawidłowo postąpił Sąd Apelacyjny, uzasadniając wszechstronnie swoją decyzję. Rozpoznanie „istoty sprawy” na tym etapie postępowania musiało być ograniczone do zbadania dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania.

Sąd miał obowiązek ustosunkowania się do treści postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2007 r. (V CZ 91/07) aprobującego odrzucenie pierwszej skargi Spółki M. o wznowienie postępowania. Orzeczenie to rozstrzygało o takim samym żądaniu procesowym, w tej samej sprawie, między tymi samymi stronami. Powstały zatem w konsekwencji z mocy prawa skutki procesowe wyrażone w art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. Sąd Apelacyjny musiał więc ocenić dopuszczalność drugiej skargi o wznowienie postępowania także w aspekcie tych przepisów.

Niezrozumiały jest zarzut „sprzeczności poczynionych przez sąd orzekający ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego mających istotny wpływ na zapadłe w sprawie orzeczenie”. Nie został on ponadto uzasadniony.

Materialnoprawnym podłożem sprawy rozpoznanej przez Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie była umowa sprzedaży z 3 grudnia 2003 r., na podstawie której Spółka M. kupiła od C. S.A. w W. mieszankę kamienną, przy czym część wierzytelności z tytułu ceny sprzedaży przejęła od C. w drodze przelewu powodowa Spółka D. w W. Sąd polubowny zasądził od Spółki M. na rzecz cesjonariusza dochodzoną kwotę 458537,33 zł, po ustaleniu ważności cesji i zapisu na sąd polubowny, przy bezspornym niezapłaceniu ceny sprzedaży przez kupującego, po stwierdzeniu nieskuteczności zarzutu potrącenia zgłoszonego przez stronę pozwaną.

Dla dalszego postępowania istotny był przedmiot i zakres skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, ponieważ tylko te okoliczności mogły być przedmiotem przyszłej skargi o wznowienie postępowania. W skardze z art. 1205 k.p.c. Spółka M. zarzuciła tylko utratę mocy zapisu na sąd polubowny (art. 1206 § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz pozbawienie możliwości obrony jej praw przed tym sądem z uwagi na nieodroczenie terminu rozprawy (art. 1206 § 1 pkt 2 k.p.c.). Zarzuty te zostały zbadane i rozstrzygnięte prawomocnie w tym postępowaniu oraz w postępowaniu rozstrzygającym pierwszą skargę o wznowienie postępowania. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 października 2007 r. (V CZ 91/07) rozstrzygnął wiążąco także o przedmiocie, który jest brany przez sąd powszechny pod uwagę z urzędu, a mianowicie o klauzuli porządku prawnego (art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c.). Stwierdził mianowicie, że o zgodności (niezgodności) z podstawowymi zasadami porządku prawnego rozstrzyga treść wyroku sądu polubownego (por. też orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 1937 r., C. III. 1254/35, OSNC 1938, poz. 44). Nie można natomiast dokonywać takiej oceny na podstawie faktów i dowodów nieznanymi sądowi polubownemu.

Istnieje bardzo duża autonomia postępowania polubownego, całkowicie zgodna z zamierzeniami ustawodawcy, wydatnie ograniczająca możliwości kontrolne sądu powszechnego. Podstawowym celem tej regulacji prawnej jest szybkość postępowania w załatwianiu sporów cywilnoprawnych, a nie tworzenie dodatkowej fazy postępowania przedsądowego. Strony decydujące się na poddanie sporu sądowi polubownemu muszą się więc liczyć z tymi uwarunkowaniami, polegającymi także na nikłej kontroli zewnętrznej jego wyroków.

Z przedstawionych przyczyn należało oddalić zażalenie (art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Niedopuszczalność drugiej skargi o wznowienie postępowania wynika nie tylko z treści art. 410 § 1 k.p.c., lecz także z treści art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 i 108 § 1 k.p.c.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego